

Introduksjonsdager for nytt bystyre valgperioden 2023 – 2027

Førsteamanuensis (UiB) Roald Hopsnes

UNIVERSITETET I BERGEN

1

Fungerende ordfører vil peke på ny byrådslederkandidat. Det kan hun ikke, svarer jussprofessor.

Den fungerende ordføreren mener det er hennes plikt peke på ny byrådsleder: – Dette er ikke noen ordføreroppgave, svarer jussprofessor.

Fungerende ordfører i Bergen, Eira Martinsen Garrido (SV). FOTO: FRED IVAR UTSI KLEMETSEN

Mener hun er pliktig

På spørsmål fra BT om hvorfor hun gjør dette nå, viser Garrido til kommuneloven og en [rettleider fra Kommunal- og distriktsdepartementet](#).

– Rettlederen sier at det er ordfører sin plikt å skaffe seg denne oversikten. Det gjelder når endringer i den parlamentariske situasjonen tilsier at det må dannes et nytt byråd, sier Garrido.

Mener hun tar feil

Jussprofessor Jan Fridthjof Bernt er ekspert på kommuneloven. Han påpeker at et arbeid med å få på plass et nytt byråd først skal settes i gang når det sittende byrådet enten har meldt at det trekker seg, eller er blitt kastet etter et mistillitsvedtak mot seg.

2

DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT		
Bergen kommune v/ Trine Pettersen Grønbech		
Deres ref: _____ Vår ref: 23/4586-2 Dato: 2. oktober 2023		
Svar på spørsmål om kommuneloven § 10-5 Vi viser til deres e-post 20. september 2023 samt telefonsamtaler om saken. Dere har bedt om at vårt svar også kommer skriftlig.		
Spørsmålet dreier seg om ordførers rolle i etterkant av valg i parlamentarisk styrte kommuner og rammene for ordførers utpeking av kommunerådsleder som skal danne nytt råd etter kommuneloven § 10-5. Vi kan ikke uttale oss om den konkrete saken, men sier her litt generelt om reglene.		
I kommuneloven § 10-5 første ledd står det at ordføreren skal peke ut en kommunerådsleder som skal danne nytt råd. Dette gjelder bl.a. når endringer i den parlamentariske situasjonen tilsier at det må dannes et nytt råd – som for eksempel hvis kommunestyrets sammensetning har endret seg etter valg. Ordføreren har altså en plikt og en oppgave etter loven til å peke ut en kommunerådsleder. Loven sier ingenting direkte om hva ordføreren kan eller skal gjøre i forkant av dette, men inkludert i en plikt til å utpeke, må det også ligge en adgang til å gjøre nødvendige tiltak for at det skal bli mulig å overholde denneplikten. Dette følger også av forarbeidene til bestemmelsen hvor det i Prop. 46 L (2017 – 2018) på side 372 bl.a. står:		
<i>Selv om det ikke lenger er eksplisitt sagt i ordlyden, skal ordføreren peke ut den rådslederen han eller hun etter politiske sonderinger antar kan samle størst oppslutning om sitt råd i kommunestyret eller fylkestinget. Plikten etter denne bestemmelsen påligger den til enhver tid sittende ordfører. Etter et valg kan dermed avgjende ordfører starte en slik prosess dersom det har oppstått en parlamentarisk situasjon som tilsier at det må dannes et nytt råd.</i>		
Politiske sonderinger om hvem som antas å samle størst oppslutning om sitt råd, vil etter lov og forarbeider altså være et tiltak ordfører kan gjøre i forbindelse med oppfyllelsen av plikten til å peke ut kommunerådsleder. Hvordan og når slike sonderinger kan gjøres, er ikke		
Postadresse: Postboks 8112 Dep 0022 Oslo postmed@ktd.dep.no	Kontadresse: Akersgt. 55 www.ktd.dep.no	Telefon: 22 24 90 90 Org.nr: 972 417 858
	Avdeling: Kommunalordningen	Saksbehandler: Susanne Rynning Moshuus 22 24 68 90
regulert direkte i loven. Så snart det er avklart at den parlamentariske situasjonen er tilstrekkelig endret, for eksempel på grunn av et valg, vil imidlertid ordføreren være innenfor rammen av kommuneloven § 10-5 første ledd. Da vil den sittende ordfører selv kunne vurdere og bestemme når og hvordan slike nødvendige sonderinger skal gjøres før det pekes på en kommunerådsleder som skal danne nytt råd.		
Med hilsen		
Ragnhild Spigseth (e.f.) avdelingsdirektor		Susanne Rynning Moshuus fagdirektor
<i>Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer</i>		

3

UNIVERSITETET I BERGEN

Hva er forsvarlig utredet?

NOU 2016: 4 Ny kommunelov s. 117

- Det er likevel et krav om at også byrådet sikrer «... at sakene skal være **forsvarlig utredet**. Dette er avgjørende for at organet skal kunne treffe en **best mulig informert avgjørelse**. Ved vurderingen av hva som skal tas med i utredningen, må det legges vekt på saklighet, **fullstendighet** og **bredde i fremstillingen**. Det er særlig viktig at ulike hensyn og kjente motforestillinger fremgår av saksfremlegget.»

4

UNIVERSITETET I BERGEN

Hva er forsvarlig utredet?

NOU 2019: 5 Forvaltningslovutvalget s. 327-328 – om den generelle utredningsplikten

- Sakens art
- Hastepreg?
- Ressurser
- Plikt til å utrede alternativer

5

Saksbehandlingsreglene

6

BERGEN KOMMUNE		Vår referanse: 2023/46873-23	Dato: 19. september 2023
Reglement for bystyret og utvalgene 2023 - 2027			
Innholdsfortegnelse			
1 MØTER, INNKALLING, FORFALL OG SAKSDOKUMENTER I BYSTYRET, BYSTYREUTVALGENE, FORRETNINGSUTVALGET OG VALGSTYRET			
1.1 Lovgrunnlag	5		
1.2 Møteprinsippet	5		
1.3 Møtetidspunkt	5		
1.4 Møteledelse	5		
1.5 Innkalling	5		
1.6 Forfall	6		
1.7 Saksforberedelse og saksdokument	6		
1.8 Inhabilitet og fritak av personlige grunner	6		
1.9 Taletid	7		
1.10 Åpne eller lukkede møter	7		
1.11 Lyd og bildeopptak	7		
1.12 Byråds møterett og møteplikt	7		
1.13 Fjernmøter	7		
1.14 Krav om utvidet innsyn	8		
2 ÅPNING AV MØTER, ORDNING AV DEBATT OG BEHANDLING AV SAKER	8		
2.1 Navneopprop	8		
2.2 Ordning av forhandlingene	9		
2.3 Forslag og merknader	9		
2.4 Forberedelse til avstemning	10		
2.5 Stemmeplikt	10		
2.6 Stemmemåter	10		
2.7 Protokollførersler	10		
2.8 Saker til eventuelt	10		
2.9 Hastesaker	11		
2.10 Muntlige innlegg fra foreninger, grupper mv.	11		
2.11 Sekretariat og protokoller over forhandlingene	11		
3 BYSTYRET – SPØRREORDNINGER OG FORSLAGSRETT	13		
3.1 Spørsmål og interpellasjoner	13		
3.1.1 Generelle regler for spørsmål og interpellasjoner	13		
3.1.2 Spørsmål	13		
3.1.3 Interpellasjoner	13		
3.2.2 Krav til innhold	14		
3.2.3 Behandling av representantforslag	14		
3.3 Orden i bystyrets møtesal og tilstøtende rom	15		
3.4 Adgang til bystyrets møtesal	15		
4 BYSTYREUTVALGENE - SPØRSMÅL OG ARBEIDSFORMER	16		
4.1 Generelle regler for spørsmål	16		
4.2 Muntlige spørsmål	16		
4.3 Skriftlige spørsmål	16		
4.4 Arbeidsgrupper	16		
4.5 Arbeidsutvalg (AU)	17		
4.6 Saksordfører og særskilt behandling av saker	17		
4.7 Innkalling av kommunale virksomheter	17		
4.8 Høringer	17		
5 BYSTYRET - REPRESENTANTER, MÅL OG OPPGAVER	18		
5.1 Antall representanter	18		
5.2 Øverste folkevalgte organ	18		
5.3 Mål og oppgaver	18		
5.4 Bystyrets tilsynsoppgaver	18		
5.5 Valg til verv	19		
5.5.1 Valgmyndighet og valgeregler	19		
5.5.2 Valg til verv	19		
5.5.3 Oppnevning av representanter i styrer, råd, utvalg mv.	19		
5.5.4 Valg til andre verv	19		
5.6 Styreverv	20		
5.7 Oppgaver som bystyret ikke kan delegere	20		
5.7.1 Budsjett og økonomistyring	20		
5.7.2 Andre bestemmelser	20		
5.7.3 Kommunal planlegging etter lov om planlegging og byggesaksbehandling (pbl)	20		
5.7.4 Styringsystem og delegasjon av fullmakter	20		
5.7.5 Andre typer saker	21		
5.7.6 Innbyggerforslag	21		
5.8 Oppgaver på andre områder som bystyret skal behandle	21		
5.8.1 Kommunale planer	21		
5.8.2 Enkelt saker	22		
5.8.3 Politisk tilsyn og kontroll	22		
5.8.4 Regionalt, interkommunalt og internasjonalt samarbeid	22		
5.8.5 Retningslinjer og kriterier for tilskudsordninger	22		
5.8.6 Opprettelse av styrer	22		
5.8.7 Konkurransetsetting	22		
5.8.8 Krav om behandling av en sak i bystyrets organer	23		

7

Hvorfor har vi særlige saksbehandlingsregler for folkevalgte organ?

2 min

8

Hvorfor har vi egne saksbehandlingsregler for folkevalgte organer?

- Sikre demokratiske prosesser
- Folkevalgte skal gis reell mulighet til å møte og dermed utføre sitt verv
- Folkevalgte skal kunne forberede seg og dermed ta stilling til sakene på en forsvarlig måte
- Alle organets medlemmer skal få komme til ord og argumentere for sine standpunkt
- Organets medlemmer skal kunne vite ha man stemmer over
- Avstemninger skal gjennomføres slik at flertallet får bestemme

9

MØTEPRINSIPPET

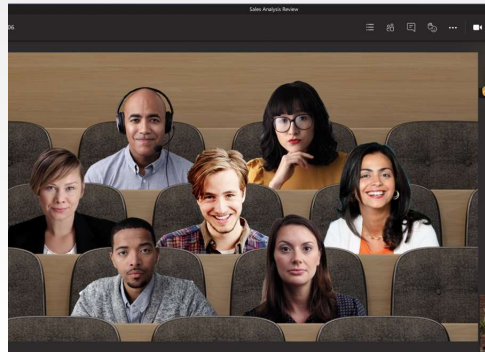
- Kommuneloven § 11-2 første ledd
 - «Folkevalgte organer **skal behandle** saker og **treffe vedtak** i møter.»
- Tilsvarende reglementet punkt 1.2
- Fysisk tilstedeværelse i et rom der alle kan kommunisere direkte med hverandre, jf. Ot.prp. nr. 42 (1991-1992) side 282 første spalte.

10

Fjernmøte

- Kommuneloven § 11-7:
 - Krever at kommunestyret eller fylkestinget åpner opp for fjernmøte
 - Ingen materielle vilkår
 - Tekniske hjelpemidler likevel **kan se, høre og kommunisere med hverandre.**
 - Et møte som skal lukkes etter § 11-5 andre ledd, kan ikke holdes som fjernmøte.
- Reglementet punkt 1.13:
 - Er åpnet opp for i BK
 - Besluttes av det folkevalgte organets leder
 - Unntak KS – treffes av forretningsutvalget

11

Hastefjernmøte og skriftlig behandling

- Strenge vilkår
- Neppe særlig praktisk etter at man har fått hjemmel til fjernmøte
- Reglementet punkt 2.9

12

Når er noe et folkevalgt møte?

- **Betydningen av hva som skal skje eller behandles?**
 - Behandler saker
 - Sosiale sammenkomster
 - Faller utenfor, se SOMB 1995 s. 96 Asker
 - Seminarer og opplæring
 - Faller utenfor, se NOU 2016: 4 s. 178 – skjer det saksbehandling eller drøftes konkrete saker?
- **Betydning av hvem som deltar**
 - Alle medlemmene i et organ
 - Utgangspunkt møte, men likevel avhengig av hva som behandles
 - Partigruppemøter – NOU 2016: 4 s. 178, nei

13

Krav til gjennomføring av et møte

Møte-, tale- og forslagsrett

- Koml. § 8-1 andre ledd første punktum:
 - «Medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter.»
- Møterett vs. Møteoffentlighet

14

Hva betyr det at noen har talerett?

- Koml. § 11-12:
 - «Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv et reglement med **nærmere regler for saksbehandlingen i folkevalgte organer.**»
- Reglementet punkt 1.9:
 - «Bystyret fastsetter taletid i de saker som er til behandling. I ordinære saker har partigruppenes hovedtaler vanligvis inntil tre minutters taletid hver. Bystyret kan selv vedta avvikende taletid. Øvrige representanter og uavhengige representanter har inntil ett minutt taletid. Ingen kan normalt ha ordet mer enn to ganger i debatten til en sak.»

15

Hva betyr det at noen har forslagsrett?

- Reglementet punkt 2.3:
 - «Forslag og merknader skal være utformet slik de skal lyde og skal så langt som mulig være selvforklarende. Både forslag og merknader skal sendes inn elektronisk før møtet til Bystyrets kontor eller leveres skriftlig og i undertegnet stand til møtelederen når de fremmes.»

16

Lovfestet møte, tale- og (evt. forslagsrett)

- Ordfører, jf. § 6-1 tredje ledd
 - Møte-, tale- og forslagsrett i alle organ
 - Unntak byrådet og organ under dette
 - (bare møte og talerett i kontrollutvalget)
- Kommunerådsleder eller kommunerådene, jf. § 10-3 første ledd
 - Møteplikt og talerett i kommunestyrets møter
 - Byrådsleder møte- og talerett i alle andre folkevalgte organ
 - Fagbyråd møte- og talerett når et organ behandler saker som hører under vedkommendes område
- Kommunedirektøren, jf. § 13-1 femte ledd
- Ansattrepresentanter, jf. § 13-4
 - møte- og talerett i folkevalgte organer når de behandler saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen og fylkeskommunen som arbeidsgiver

17

Kan andre gis talerett?

- Koml. § 8-1 andre ledd andre punktum:
 - «Det kan ikke gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, hvis ikke noe annet følger av lov.»
- Utgangspunktet, nei
 - Høring/deputasjon
 - Reglementet punkt 2.10
- Ulovfestet unntak, andre personer i adm.

18

Hvorfor bygger vi på møteoffentlighet?

Er det noen argumenter mot offentlighet, og hvilke unntak har vi fra reglene om møteoffentlighet?

2 min

19

Hva er formålet med møteoffentlighet?

- NOU 1990: 13 s. 309:
 - Demokratisk kontroll
 - Ønske om å skape innsikt i og forståelse for hva som skjer i den kommunale forvaltning
 - Ønske om å redusere avstanden mellom de som styrer og de som styres.

20

Er det også mothensyn?

- Taushetsplikt
- Kan hindre åpen debatt, fare for å uttale seg populistisk og unngå uttalelser som kan være nødvendig, men upopulære.
- Kan bli vanskelig å inngå politiske kompromiss basert på diskusjon og gjerne i strid med partipolitiske synspunkt.
- Kan være vanskelig å skifte standpunkt etter en diskusjon – man ender opp med å tape en debatt i tilhørernes øyne.

21

Møteoffentlighet - § 11-5

- Hovedregelen i første ledd:
 - ”Alle har rett til å være til stede i møter i folkevalgte organer dersom ikke noe annet følger av denne paragrafen.»
- Formålet
 - NOU 1990: 13 side 309

22

Hva innebærer det at et møte er lukket?

- Alle uten møterett skal ut
 - Unntak:
 - Administrasjon, jf. reglementet punkt 1.10

23

Unntak fra møteoffentlighet - taushetsplikt

- Kommuneloven § 11-5 andre ledd:
 - lovbestemt taushetsplikt
 - Personlige forhold
 - Forretningshemmeligheter
 - en sak som angår en *arbeidstakers tjenstlige forhold*.

24

Unntak om møteoffentlighet – personvern og offentlige interesser

- Kommuneloven § 11-5 tredje ledd:
 - ”Et folkevalgt organ **kan** vedta å lukke et møte hvis ett av følgende vilkår er oppfylt:
 - a) Hensynet til **personvern** krever at møtet lukkes.
 - b) Hensynet til **tungtveiende offentlige interesser** tilsier at møtet lukkes, og det **vil komme fram opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt fra innsyn etter offentleglova** hvis de hadde stått i et dokument.

25

Unntak fra møteoffentlighet for enkelte organ

- Kommuneloven § 11-5 fjerde ledd:
 - ”Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om et møte i rådet skal være åpent. Hvis rådet skal behandle saker som er omtalt i andre ledd, skal møtet være lukket.”

26

Behandling av spørsmålet om behandlingen skal skje for åpent eller lukket møte

- Kommuneloven § 11-5 femte ledd:
 - ”Et folkevalgt organ eller møtelederen kan vedta at en debatt om lukking av et møte skal holdes i lukket møte. En avstemning om eventuell lukking av et møte skal holdes i åpent møte.»

27

Saksforberedelse for møter i folkevalgte organer

Når skal det kalles inn til møte?

Hvem har ansvar for innkalling?

Hvilke saker skal behandles?

Hvilke krav stilles til innkallingen?

2 min

28

Når skal det avholdes møte? Kommuneloven § 11-2 andre ledd:

- 1) Organet selv bestemmer det
- 2) Kommunestyret eller fylkestinget vedtar det
- 2) Organets leder mener det er nødvendig
- 3) Dersom minst 1/3 av medlemmene krever det

29

Innkalling

- Hvem skal kalle inn til møte?
 - «lederen av et folkevalgt organ», jf. § 11-3 første ledd

Side 1 av 20

 SAMNANGER KOMMUNE

MØTEINNKALLING

Utval: Formannskapet
 Møtedato: 02.10.2018
 Møtetid: Kl. 09:00
 Møtestad: Kommunehuset/Telefonmøte

Vara medlem skal ikke møte utan nærare innkalling

Forfall til møtet eller ugildskap må meldast snarast råd til ekspedisjonen (tlf. 56 58 74 00 eller e-post postmottak@samnanger.kommune.no), som vil kalla inn varadlem.

Me ber om at alle som kan vera ugilde i ei eller fleire saker på sakslista melder frå om dette til sårvisseret.

Dette er eit ekstraordinært møte i formannskapet.

Knut Harald Frøland
ordfører

30

Innkalling

- Hvilke saker skal behandles?
 - Leder sette opp sakslisten, jf. §11-3 første ledd første punktum
 - 1/3 av utvalgets medlemmer kan kreve at en sak settes på sakslisten til neste møte

Side 2 av 20

SAKSLISTE

Saker til handsaming på møtet

Sak nr.	Arkivsak	Sakstittel	Merknad
040/2018	18/1497	Faste saker	
041/2018	18/1479	Tilleggsøyving ras Liavegen	
042/2018	18/1479	Tilleggsøyving - utbetring av Totrævegen i samband med brøyting til vinterparken/skianlegget	

Oversikt faste saker

- Godkjenning av innkalling og sakliste
- Eventuelle merknader til protokoll fra førre møte
- Delegerede vedtak/referatsaker
- Utvalet sitt kvarter

31

Innkalling

- Kravene til sakslisten innhold:
 - «Innkallingen skal inneholde en liste over de sakene som skal behandles, og dokumentene i sakene.», jf. § 11-3 første ledd tredje punktum

SAMNANGER KOMMUNE

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Hilde-Lilli Våge	Arkivkode: FE-153
Arkivsaknr: 18/1479	Løpenr: 18/7552
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	02.10.2018	041/2018

Tilleggsøyving ras Liavegen

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:
Ledige budsjettmidler avsatt til prosjekt - rekkeverk på Liavegen vert omfordelt til sikring av Liavegen og utgjer om lag 70.000 kroner. I tillegg vert stipulerte utgifter på yttelegare om lag 230.000 kroner i samband med raset den 12. og 26. september dekkja med unyttja lånemidlar.

Dokument som er vedlagt:
Kommunegeolog - notat frå synfaring 12. sep.(1)

Dokument som ikkje er vedlagt:
Geolog rapport frå raset den 26 september – under arbeid og vert ettersendt.

Kva saka gjeld: Tilleggsøyving i samband med to ras på Liavegen og finansiering av dette.

Ras 12.09.2018. Logg teknisk driftsjef.
Vart meldt ca 06:30 av ein nabo. Raset har mest truleg gått mellom 04.00 og 06.00.
Entreprenør Odland var på plass med meg for synfaring ca 07.00. Me vurderte det som forsvarlig å starta opprydding så snart maskin kom på plass.

Det største blokkene var anslagsvis litt over 2 tonn.
Geolog Tore Dolvik frå Kvam Herad var på plass kl 13.00. han vurderte at vegen kunne opnast men at snarlig rassikring må på plass. **Må gjerast som ei hastesak.** Det vil komma rapport frå han.

Det bør minimum sikrast med 5-6 boltar, me må ha ei befaring med sikringsentreprenør og geologen for ny vurdering før nøyaktig kostnad kan leggest fram.

Vegen vart opna for trafikk ca kl 14.00. Det vil sannsynligvis verta behov for litt grøftereinsk i ettertid då det vil komma litt meir jord frå rasstaden.

Har fått hjelp frå statens vegvesen til å anslå ein ca pris på sikring. Me anslår ca 100 000,- eks mva for sikring.

32

Innkalling

- Innkallingsfrist:
 - ”sendes med rimelig varsel”, jf. koml. § 11-3 første ledd andre punktum
 - Reglementet punkt 1.5
 - Bystyret «senest en uke før møtet»
 - Andre organ hovedregel en uke før

33

Betydningen av sakslisten

- Plikter organet å ta stilling til alle saker på sakslisten i det åktuelle møtet?
 - Nei, kan vedta å utsette behandlingen av et sak (krever alminnelig flertallsvedtak), jf. koml. § 11-3 fjerde ledd:
- Kan man behandle saker som ikke står på dagsorden?
 - Ja, man kan treffe vedtak i andre saker dersom ikke møtelederen eller 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det, jf. Koml. § 11-3 femte ledd første punktum
- Nye vedtaksforslag?
 - Ja, unntak forsvarlig utredning

Side 2 av 20

SAKSLISTE

Saker til handsaming på møtet

Sak nr.	Arkivsak	Sakstittel	Merknad
040/2018	18/1497	Faste saker	
041/2018	18/1479	Tilleggsøyving ras Liavegen	
042/2018	18/1479	Tilleggsøyving - utbetring av Totrævegen i samband med brøyting til vinterparken/skianlegget	

Oversikt faste saker
• Godkjenning av innkalling og sakliste • Eventuelle merknader til protokoll frå førre møte • Delegerete vedtak/referatsaker • Utvalet sitt kvarter

34

Saksforberedelse for møter i folkevalgte organer

- Kunngjøring av møter, jf. § 11-3 andre ledd
 - «Møtet skal kunngjøres på en hensiktsmessig måte, også hvis det antas at møtet vil bli helt eller delvis lukket etter § 11-5.»

Alle møter

Om

Oversikt over møter i alle råd og utvalg

Oktober 2023			
16.10	kl 16:00	Utvalg for miljø og byutvikling (16.10.2023) - ekstramete	
17.10	kl 09:00	Forretningsutvalget (17.10.2023)	
17.10	kl 09:15	Utvalg for fullmakter og politisk styringssystem (17.10.2023)	
17.10	kl 09:30	Valgstyret (17.10.2023)	
18.10	kl 12:00	Bergen bystyre (18.10.2023)	
19.10	kl 09:30	Byrådet som forretningsministerium - saker med innstilling til bystyret (19.10.2023)	
19.10	kl 09:30	Byrådet som forretningsministerium - saker avgjort av byrådet (19.10.2023)	
24.10	kl 09:00	Forretningsutvalget (24.10.2023)	
25.10	kl 00:00	Utvalg for finans, kultur og næring (25.10.2023) Avlyst	
25.10	kl 16:00	Bergen bystyre 2023 - 2027 (25.10.2023)	

35

Saksforberedelse for møter i folkevalgte organer

- Offentliggjøring av saksdokumenter, jf. § 11-3 tredje ledd
 - «Sakslisten til møtet og andre møtedokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelige for allmennheten.»

Eldrerådet (01.11.2023)

Dato	Tid	Møtested	Til informasjon
01.11.2023	09:30	Bergen Rådhus, møterom Store Milde	

Innkalling og protokoll

 Innkalling eldrerådet 01.11.2023

Saker			Sakskart
Saksnr.	Arkivnr	Sakstittel	
143/23	2022/194202	Åpen halvtime	
144/23	2022/194206	Godkjenning av innkalling og sakliste	
145/23	2022/194206	Godkjenning av protokoll	
146/23	2022/194202	Skriftlige orienteringer	
147/23	2022/194205	Prosjektet HiHealth: undersøkelse av psykiske plager, livskvalitet og ensomhet blant eldre i Bergen	
148/23	2022/194205	Forvaltningsrevisjon av kvaliteten på tjenesteytingen ved to sykehjem	
149/23	2022/194205	Budsjett 2024	
150/23	2022/194202	Innspill fra rådets medlemmer	

36

Gjennomføring av møter i folkevalgte organ

37

Møtebok, jf. koml § 11-4

- Hovedregel:
 - Det skal føres møtebok over forhandlingene i alle folkevalgte organer.
 - Minstekrav til innhold

BERGEN KOMMUNE

Protokoll

Utvalg for miljø og byutvikling

Den 16. oktober 2023 holdt utvalg for miljø og byutvikling møte i Møtested Bergen Rådhus, Teatersalen fra kl. 16.00 til kl. 19.25.

Til stede under opprop: Charlotte Spurkeland (H)
 Chris Jørgen Knudsen Rødlund (H)
 Lise Håreid Ramsøy (H)
 Drik Færevik (H)
 Geir Steinar Dale (A)
 Lillian Vangberg (A)
 Ronja Bell Brednes (A)
 Øystein Hassel (A)
 Tore Landmark (FP)
 Christian Rolland (FP)
 Mona Hegli (MDG)
 Kåtrine Berg Nordvedt (MDG)
 Andreas Madsen Berg (SV)
 Tina Asgård (SV) - vara
 Haakon Gaude Lønning Aare (Sp) - vara
 Maliss Solheim-Akerblom (R)
 Grete Line Simonsen (V) - vara

Endre Buanes (barn og unges representant)

Godkjente forfall til hele møtet: Jarle Brattespe (SV)
 Anne Britt Ringstad (Sp)
 Per-Arne Larsen (V)

Fra byrådsavdelingen: Byråd Ruth Grung
 Kommunaldirektør Anne Iren Fagerbakke
 Seksjonleder May Britt Hernes
 Seksjonleder Hilde Hoggheim
 Seksjonleder Morten Berslid

Meteleder: Geir Steinar Dale (A)

Fra bystyrets kontor: Seniorrådgiver Bjarte K. Frensdal
 Fagkonsulent Andreas Berg

366/23 Arna, Grn. 290 brn. 8, Unnelandsvegen 319. Klage på avslag på søknad om endring av vedtak om løyve til oppretting og endring av elvedom

Utvalg for miljø og byutvikling behandlet saken i møtet 16.10.2023 sak 366/23 og fattet følgende vedtak:

1. Med hjemmel i forvaltningsloven § 33 annet ledd oppbevares fagetalens vedtak datert 19.10.2022.
2. Med hjemmel i plan og bygningsloven § 21-4 jf. § 20-2 jf. 20-1 gis det tillatelse til følgende: Endring av vikarsstillelse (nr. 2) i rammetillatelse av 25.06.21. Formålet er å sikre parallell gjennomføring av tiltakene til fradeling og nyoppføring i sakene DELE-2022/20773 (tidl. sak 2020/4810) og BYGG-2022/15462 (tidl. sak 2017/36290) – som må ses i sammenheng.
 - o Opprinnelig vilkår i rammetillatelse i DELE-2022/20773 lyder: «Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 gis det dispensasjon fra KPA 2018 § 31 LNF-formål på vilkår av at fradelingen ikke gjennomføres før det er gitt ferdiggjøring til bolig i sak 2017/36290.»
 - o Nytt vilkår som skal erstatte vilkår nr. 2 i rammetillatelse i DELE-2022/20773: «Eksisterende våningshus skal bestå og tilhøre gården inntil det foreligger ferdiggjøring for nytt våningshus (BYGG-2022/15462). Ny ferdig eiendom kan følge ikke selges, eller på annen måte omsettes, før det foreligger ferdiggjøring for ny bolig på omsatte eiendom.»
3. Klagen tas til følge på vilkår.

Begrunnelse:

Ansvarlig søker anmodet om en fristutsettelse på to år for rammetillatelsen til fradeling/oppsettelse av ny grunneiendom tilknyttet våningshuset. Slik søknad har bakgrunn foreliggende vikarsstillelse som bestemmer at fradeling først kan finne sted når det er gitt ferdiggjøring for nybygger (BYGG-2022/15462).

PBE forankret sitt avslag i pbl. § 21-9 som bestemmer at «fristene [ikke kan] forlenges», jf. første ledd, siste setning. Tiltakshaver påklaget avslaget formelt sett – med anmodning om en opplygende dialog med PBE for en fornyet vurdering med formål om realisering av fradeling innenfor gyldigheten av foreliggende vedtak, uten å tilside sette hensynene bak plan- og bygningslovens system.

Hensikten bak bestemmelsen om vedtaks gyldighet i pbl. § 21-9 er å sikre fremdrift og realisering, slik at det oppnås samsvar mellom den godkjente- og faktiske situasjonen på eiendommen innten rimelig tid.

Bakgrunnen for at det gitt vilkår knyttet til ferdiggjøring for nybygger som beløpsette for fradeling kan finne sted, er å sikre et nytt og funksjonelt våningshus på eiendommen før det opprinnelige våningshuset tillates traddelt fra gården. Dette for å unngå at gårdeieendommen blir stående uten eget våningshus.

UMBY er kjent med den lange historikken for å oppnå tillatelser til fradeling og oppføring av ny bolig m.fl. pågående myndighetsprosesser på omsatte eiendom. Bygging av nytt våningshus og fradeling av det gamle, en formålsrettlig utvikling og transformasjon for å

38

Møtebok, jf. koml § 11-4

- Innsyn i møteboken, jf. kommuneloven § 11-4 første ledd andre punktum
 - Med unntak av delene som er unntatt fra offentlighet, skal møteboken være tilgjengelig for allmennheten.
- Ansvar for møtebok
 - Møteleder, jf. NOU 1990: 13 s. 169 andre spalte
 - Organets bok
 - Krav på protokolltilførsler, jf. reglementet punkt 2.7
- Godkjenning av møtebok
 - Reglementet punkt 2.11:
 - «Protokollen fremlegges normalt som første sak på neste møte til godkjenning.»

39

Vedtaksførhet, jf. kommuneloven § 11-9 første ledd

- "For at et folkevalgt organ skal kunne treffe et vedtak, må minst halvparten av medlemmene ha vært til stede under forhandlingene **og** avgitt stemme i den aktuelle saken."
 - Unntak:
 - Valg ved konstituerende møte, jf. kommuneloven § 7-1 første ledd
 - 2/3 må være til stede.

40

Avstemminger, jf. kommuneloven § 11-9

- Hovedregel, jf. andre ledd:
 - ”Et vedtak treffes med flertallet av de avgitte stemmene”
- Stemmelikhet, jf. andre ledd andre punktum
 - Møteleders stemme avgjørende
 - Unntak: valg

41

Avstemminger, jf. kommuneloven § 11-9

- Unntak fra kravet til stemmeovervekt:
 - ”hvis ikke annet følger av denne lov ...».
 - Kommuneloven § 10-1 første ledd – innføring av parlamentarisme.
 - Krever 2/3 av de avgitte stemmene i kommunestyret.
 - «eller av valgloven § 9-2 annet ledd eller § 9-3 annet ledd.”

42

Særlig om folkevalgtes rettigheter og plikter

43

Rettigheter og plikter

- Ombudsrett og -plikt
- Møterett og -plikt, jf. kompl. § 8-1
- Stemmerett og -plikt, jf. kompl. § 8-1
- Plikt til å fratre ved inhabilitet, jf. fvl. § 6 og kompl. § 11-10
- Taushetsplikt, fvl. § 13
- Særlig innsynsrett, jf. kompl. §

44

Unntak fra ombudsretten

Plikt til å fratredde som folkevalgt

- Organet blir nedlagt
 - Utvalg (herunder kommunedelsutvalg med mindre det er direkte valgt), kommunestyre- og fylkestingskomiteer, styrer for institusjon.
 - Men ikke kommunestyre- og fylkestingsmedlemmer, formannskap, fylkesutvalg, ordfører og direkte valgt kommunedelsutvalg

45

Andre grunner for fratredde fra folkevalgte organ

- I parlamentarisk modell er «poenget» at kommunerådet – og kommunerådsmedlemmene – bare kan bli sittende så lenge de har kommunestyret sin tillit, jf. koml. § 10-4 fjerde avsnitt

Kommunal Rapport

Varsler mistillit mot byråd

POLITIKK. Arbeiderpartiet i Bergen vil fremme mistillit mot byrådet for håndteringen av fusjonen mellom to busselskaper i byen.

24.10.2006 09:44

Fusjonen mellom selskapene HSD og Gaia har vært kime til politisk bråk i Bergen i lengre tid. Bråket startet etter at finansbyråd Henning Warloe på vegne av kommunen stemte for å utsette fusjonen på generalforsamlingen i sommer. Det gjorde han til tross for at bystyret tidligere har sagt ja til fusjonen, skriver Bergens Tidende.

Mistillitsforslag fra Frp mot Oslos byråd

Fremskrittspartiet fremmer et mistillitsforslag mot byrådet i Oslo.
Årsaken er det Frp mener er en betydelig svekket eldreomsorg.

46

Når plikter en folkevalgt å tre ut av sitt verv?

- Vilkårene for å kunne velges må være oppfylt gjennom heile valgperioden, jf. kompl. § 7-9 første ledd
 - Dersom vedkommen blir fradømt retten,
 - flytter fra kommunen,
 - trer inn i en stilling som er utelukket å kombinere m.v., vil den folkevalgte måtte tre ut av vervet.

47

Suspendering av folkevalgte

- Kommunestyret kan vedta å *suspendere* en folkevalgt som blir tiltalt eller sikta for forhold etter visse føresegner i straffelova, jf. § 7-11 første avsnitt:
 - Strl. §§ 151 til 154 (stemmefusk)
 - Strl. § 170 bokstav b (opptre i strid med på dom på rettighetstap)
 - Strl. §§ 171 til 174 (tenestefeil, misbruk av offentlig mynd., tortur i off. teneste)
 - Strl. §§ 208 til 210 (brot på teieplikt o.l.)
 - Strl. § 353 (mindre skadeverk)
 - Strl. kapittel 27 eller 30 (vinningslovbrot og bedrageri, skattesvik og liknande økonomisk kriminalitet)
- Strl. § 56:
 - Kan bli *fradømt* retten til verv som folkevalgt ut valgperioden, om vedkommende blir dømt for straffbar handling som tilsier at den folkevalgte er «usikkert til eller kan misbruke sin stilling» og «allmenne hensyn tilsier det»

48

Særregler om plikt til å fratre som ordfører

Startsiden Se Denna Kreative Ideer Facebook Twitter Insta

abcnyheter Nyheter Penger Helse og livsstil Motor Reise Stemmer Været

Norge Verden Politikk Sport Kultur

Nyheter

Øygard nekter å trekke seg som ordfører

På en pressekonferanse like før retten ble satt tirsdag morgen fortalte forsvarer Mette Yvonne Larsen at Rune Øygard fortsatt ikke akter å trekke seg som ordfører i Vågå.

Fakta om Øygard-saken: ▾

Dermed nekter Øygard å fratre stillingen som ordfører til tross for klare oppfordringer fra Arbeiderpartiet sentralt om å gjøre nettopp det.

- Ordføreren har kommunen sitt fremste tillitsverv, og er kommunen sitt «ansikt utad».
- Har vist seg å kunne oppstå tilfeller der det er nødvendig at kommunestyret kan få ordføreren fjernet før valgperioden er over..
- Derfor fått særregler for vervet i kompl.

49

Unntak fra ombudsplikten Fritak fra vervet som folkevalgt i valgperioden

- Kommunestyret kan, etter søknad, fritta den folkevalde «for et kortere tidsrom eller resten av valgperioden», jf. kompl. § 7-9 andre ledd
 - **Vilkår:**
 - «vesentlig ulempe» å ha vervet

50

Unntak fra ombudsplikten Medlem i byråd

Det følger av § 10-5 at byråd kan også velge å trekke seg

KrF trekker seg fra byrådet i Bergen etter bybanekrangel

– Avtalebrudd, sier KrF og trekker seg fra byrådssamarbeidet. Høyre og KrF fortsetter i byråd.

51

Møterett og -plikt, kompl. § 8-1 første ledd

- “Medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ plikter å delta i organets møter hvis de ikke har **gyldig forfall**.”
- Umulig eller uforholdsmessig byrdefullt bare «helt særskilte omstendigheter» kan gi fritak fra møteplikten for å ivareta andre *arbeidsplikter*

52

Trondheimsordfører Rita Ottervik (Ap) har 63,2 prosent fravær: – Jeg gleder meg til en ny periode

ANNONSE

HØYT FRAVÆR: Trondheimsordfører Rita Otterviks fravær vekker sterke reaksjoner. Foto: Stein Nervik

Trondheimsordførerenes fravær fra formannskapet på 63,2 prosent kalles «hårreisende». Selv oppgir hun å være frisk og gleder seg til en ny periode.

I 16 år har Rita Ottervik (Ap) styrt trønderhovedstaden gjennom oppturer og nedturer. I 2013 ble hun den lengsttidsende ordføreren i byen noensinne. Til valgdagen 9. september ber hun om fire nye år i sjefsstolen.

Nettavisen har gjennomgått samtlige møteprotokoller fra bystyret i valgperioden 2015-2019. Den viser at ordføreren har et langt høyere fravær fra obligatoriske møter enn det sammenlignbare ordførere har.

Les også: Ap-leder Jonas Gahr Støre har lært lite av tidligere saker om hans private økonomi

Kommuneloven er streng når det gjelder fravær fra folkevalgte organer som bystyre og formannskap. Ifølge loven «plikter [den som er valgt] å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig grunn».

Ifølge Trondheim kommunes [reglement for forfall til politiske møter](#), er gyldig forfall kun i tilfeller av «sykdom, velferd, bortreist eller presserende arbeid.»

63,2 prosent fravær

Formannskapet er det høyeste organet foruten bystyret i Trondheim, og ledes av ordføreren. I 2019 har det vært 19 formannskapsmøter. Ordfører Rita Ottervik har enten vært helt eller delvis borte fra 12 av møtene. Det utgjør en fraværspersent på 63,2 prosent.

53

Møteplikten, koml. § 8-1 første ledd

- Reglementet punkt 1.6
 - Forfall med angivelse av forfallsgrunn, skal meldes til Bystyrets kontor så snart det er klart at man ikke kan møte.. Som gyldig forfall regnes sykdom, velferd, omsorg og uoppsettelig arbeid, jf. kommuneloven § 8-1, tredje avsnitt.
- Varamedlemmer innkalles i den nummerorden de er valgt.

54

Stemmerett og plikt, koml. § 8-1 tredje ledd

- Medlemmer en har stemmeplikt
- Kan man stemme blankt?
 - Utgangspunkt: nei
 - Unntak: valg
- Kan den gjøres anonymt?
 - Nei, skal gjøre ved stemmetegn

55

Unntak fra plikten til å delta i behandlingen av en sak

- En folkevalgt kan søke om fritak fra å delta i behandlingen av en spesiell sak, jf. koml. § 11-11
- Vilkår: At «personlige grunner tilsier fritak»
 - Opp til organet å avgjøre
 - Skal være unntaksregel
 - Kan være aktuell ved nesten-inhabilitet

56

Plikt til å delta i behandlingen av en sak Inhabilitet

- Koml. § 11-10 første ledd:
 - «Bestemmelsene om inhabilitet i forvaltningsloven kapittel II gjelder ved behandlingen av saker i folkevalgte organer, med de særreglene som følger av denne paragrafen.»

57

Plikt til å delta i behandlingen av en sak Inhabilitet

- Fvl § 6 oppstiller et forbud mot å behandle en sak dersom den folkevalgte selv er
 - part
 - nær slektning med part mv.
 - ledende stilling i selskap som er part
 - når **andre særegne forhold** foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet

58

Plikt til å delta i behandlingen av en sak Inhabilitet

- **Koml. § 11-10 andre og tredje ledd:**
 - Rollekombinasjoner:
 - Både ansatt og folkevalgt
 - Unntak årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan behandles i et folkevalgt organ.
 - Både treffe vedtak som folkevalgt og deretter folkevalgt i klageorgan

59

Plikt til å delta i behandlingen av en sak Inhabilitet

- **Koml. § 11-10 fjerde ledd:**
 - Særlig om valg av personer til offentlige tillitsverv og vedtak om fastsettelse godtgjøring o.l. for slike verv

BERGEN
KOMMUNE

Revisjonsdato:
14.07.2022

Dokumentkategori:
Styringsdokument

Gyldig til:
29.01.2024

Dok.nr.: SD-20-210

Rev.nr.: 06

Side 1 av 5

Forskrift om folkevalgtes rett til godtgjøring og velferdsgoder i Bergen kommune

Kapittel 1. Generelle forhold

§ 1 Formål

Forskriften skal legge til rette for bred rekruttering til kommunale tillitsverv gjennom økonomiske ordninger som gjør det mulig for alle å delta i lokalpolitikken.

§ 2 Hjemmel og virkeområde

Forskrift for godtgjørelse og velferdsgoder til folkevalgte i Bergen kommune er vedtatt med hjemmel i kommuneloven §§ 8-3, 8-4, 8-5, 8-6, 8-7, 8-9 og 8-9.

Denne forskriften gir bestemmelser om godtgjøring og velferdsgoder

- a) til folkevalgte i verv ved bystyrets organer og byrådet
 - b) til representanter oppnevnt av kommunen til tillitsverv i organ utenfor Bergen kommune, når disse ikke mottar godtgjørelse for sine verv fra den organisasjon/institusjon de er valgt inn i
 - c) til bystyret, bystyreutvalgene, forretningsutvalget, klagenemnden, valgstyret og kontrollutvalget
- Politiske rådgivere for byrådet og politisk rådgiver for ordfører godtgjøres ikke etter denne forskriften.
- Ansatte i Bergen kommune som i kraft av sin stilling deltar i folkevalgte organ godtgjøres ikke etter denne forskriften.
- Endringer i forskriften må vedtas av Bergen bystyre.

§ 3 Utbetaling

Bystyrets kontor er ansvarlig for budsjettering og utbetaling av godtgjørelse etter

60

Behandling av spørsmål om inhabilitet

- Forvaltningsloven § 8 andre og tredje ledd:
 - Spørsmålet avgjøres av organet den aktuelle personen sitter i
 - Uten deltagelse av det aktuelle medlem
 - Ved spørsmål om ugildhet for flere medlemmer, skal ingen av dem delta ved avgjørelsene om inhabilitet.
 - Unntak:
 - Dersom organet ellers ikke ville være vedtaksført i spørsmålet, skal alle møtende medlemmer delta.

61

Behandling av spørsmål om inhabilitet

- Forvaltningsloven § 8 tredje ledd:
 - Medlem skal i god tid si fra om forhold som gjør eller kan gjøre ham ugild.
 - Bør innkalle varamann
- Reglementet punkt 1.8:
 - «Medlem av folkevalgte organ skal i god tid før et møte underrette om forhold som gjør eller kan gjøre vedkommende inhabil. Det samme gjelder varamedlem som er innkalt til møte.»

62

Rett til å stille spørsmål:

- Koml. § 11-2 fjerde ledd:
 - «Alle medlemmer kan stille spørsmål til lederen, også om saker som ikke står på sakslisten.»
- Reglementet punkt 1.14 og 3.1 (om spørsmål og interpellasjon)
- Representasjonsforslag – reglementet punkt 3.2

63

Krav om utvidet innsyn

- Offentleglova
- Koml. § 11-13
 - Kommunestyret og fylkestinget har rett til innsyn i alle kommunale og fylkeskommunale saksdokumenter
 - Krever vedtak med tilslutning av minst tre stemmer eller flertall

64

Krav om utvidet innsyn

- Koml. § 11-13
 - Unntak
 - Taushetsbelagte opplysninger
 - nødvendig for behandlingen av en konkret sak, og
 - forvaltningsloven § 13 b første ledd hjemler unntak fra taushetsplikten
 - krever flertall av de avgitte stemmer i organet som krever innsyn
 - Parlamentarisk styret kommuner
 - rådsnotat
- Reglementet punkt 1.14

65

66